יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא קי.

מסורת הש"ס

אלא אי אבוה דאמיה מיוסף אמה דאמיה מיתרו. וא"ת א"כ היאך פנחס בן טוביה טפי מיהונתן שהרי לימיה דאמיה דפנחס מיתרו אחיא כי היכי דאמיה דאבוה דיהונתן מיתרו אחיא וי"ל משום שיהונתן היה מלך האב שהיה אביו בן בת יתרו ופנחס מלך האם:

נשוט נבילתא גרסינן בערוך והוי כמו פשוט כי ההיא דחלק (סנהדרין דף ק:) לא מנטוש גילדנא מתוניה דלא ליחיל משמיה לאבוה פירוש דג שמנו גילדנא אל תתחיל לפשטו מאזנו פן ילך העור לאיבוד ואע"ג דהתם נטוש והכא נשוט רוב פעמים מתחלפין האותיות בענין זה כמו (פסחים דף ל:) אין עושין הנטור בחליה דהוי כמו אין שטין כמו וטח את הבית ומתרגם בירוסלמי[ה] ושוטון יח ביתא (ויקרא יד): **ולא** תיבא כהנא אנא. מפר"ת ולא תימא אני רב כהנא שאני משוב ולא מפני שהיה כהן דלאו כהן הוה כדאמרינן בהזרוע (חולין דף קנב. ופס ד"ה רב) רב כהנא הוה אכל בשביל אשתו וכפ' אלו עוברין (פסחים דף מט. ופס) אמר רב כהנא אי לאו דנסיבי כהנתא לא גלאי אמרו לו תלמידיו והא למקום תורה גלית אמר להו לא גלאי כדגלו אינשי שגלה ע"י דשמטיה לקוביה דההוא גברא וכן מפר"ת ההיא דערבי פסחים (דף קיג. ופס) לא תדור בתתא דרישא אסי כלומר שאתה בעצמך תהיה לאם שאמך רב אסי אלא מתבטל מחמת ערבי לבור ולא כמו שפירש רבינו שמואל דרישא אסי רופא:

ושבואל בן גרשם בן משה. ה"ג משה שאין לקרותו על שם מנשה שהרי כבר שב בכל לבו ויש דגרס בן מנשה וטעמא לפי שאזל לקלקולו כדפ"ה:

טעמא דאין לו בן הא יש לו בן [בן] קודם. נראה לרשב"ל דכל הסוגיא אלינא דמ"ד שלא כסדרן כתיבי מדפריך רב פפא בתר הכי י)(ולמ"ד כסדרן כתיבי ואימא אי אלא אי אבוה דאמיה מיוסף אמה דאמיה מיתרו אי אבוה דאמיה מיתרו אמה דאמיה מיוסף דיקא נמי דכתיב מבנות פוטיאל תרתי שמע מינה אמר רבא הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה שנאמר [1]ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון ממשמע שנאמר בת עמינדב איני יודע שאחות נחשון היא מה תלמוד לומר אחות נחשון מכאן שהנושא אשה צריך שיבדוק באחיה תנא [6]רוב בנים דומין לאחי האם [2]ויסורו [3](שמה ויאמר) מי הביאך הלום ומה אתה עושה בזה ומה לך פה אמרו לו לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה [3]אל תקרב הלום לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה [4]מה זה בידך לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה [5]ואתה פה עמוד עמדי תעשה [6]כהן לע"ז אמר להן כך מקובלני מבית אבי אבא [7]לעולם ישכיר אדם עצמו לע"ז ואל יצטרך לבריות והוא סבר לע"ז ממש ולא היא [8]אלא ע"ז עבודה שזרה לו [9]כדאמר ליה רב לרב כהנא [10][11]נטוש נבילתא בשוקא ושקול אגרא ולא תימא גברא רבא אנא וזילא בי מילתא כיון שראה דוד שממון חביב עליו ביותר מינהו על האוצרות שנאמר [12]ושבואל בן גרשם בן [13]מנשה נגיד על האוצרות וכי שבואל שמו והלא יהונתן שמו א"ר יוחנן ששב לאל בכל לבו: והבנים את האב: מגלן דכתיב [7]איש כי ימות וגו' טעמא דאין לו בן הא יש לו בן בן קודם אמר ליה רב פפא לאביי אימא אי איכא בן לירות בן איכא בת תירות בת איכא בן ובת לא האי לירות ולא האי לירות ואלא

מאן

אלא אי אבוה דאמיה מיוסף אמה דאמיה מיתרו אי אבוה דאמיה מיתרו אמה דאמיה מיוסף דיקא נמי דכתיב מבנות פוטיאל תרתי שמע מינה אמר רבא הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה שנאמר [1]ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון ממשמע שנאמר בת עמינדב איני יודע שאחות נחשון היא מה תלמוד לומר אחות נחשון מכאן שהנושא אשה צריך שיבדוק באחיה תנא [6]רוב בנים דומין לאחי האם [2]ויסורו [3](שמה ויאמר) מי הביאך הלום ומה אתה עושה בזה ומה לך פה אמרו לו לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה [3]אל תקרב הלום לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה [4]מה זה בידך לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה [5]ואתה פה עמוד עמדי תעשה [6]כהן לע"ז אמר להן כך מקובלני מבית אבי אבא [7]לעולם ישכיר אדם עצמו לע"ז ואל יצטרך לבריות והוא סבר לע"ז ממש ולא היא [8]אלא ע"ז עבודה שזרה לו [9]כדאמר ליה רב לרב כהנא [10][11]נטוש נבילתא בשוקא ושקול אגרא ולא תימא גברא רבא אנא וזילא בי מילתא כיון שראה דוד שממון חביב עליו ביותר מינהו על האוצרות שנאמר [12]ושבואל בן גרשם בן [13]מנשה נגיד על האוצרות וכי שבואל שמו והלא יהונתן שמו א"ר יוחנן ששב לאל בכל לבו: והבנים את האב: מגלן דכתיב [7]איש כי ימות וגו' טעמא דאין לו בן הא יש לו בן בן קודם אמר ליה רב פפא לאביי אימא אי איכא בן לירות בן איכא בת תירות בת איכא בן ובת לא האי לירות ולא האי לירות ואלא

מאן

אלא מי אכוה דאמיה כו'. אלא לעולם לאו מבת יתרו ממש טולד פנחס שהרי גם מיוסף היה כדדרשינן לקמן פוטיאל שני פיטפוטין משמע מיוסף שפיטפט בילדו ומיתרו שפיטפט עגלים והלכך מי אפשר שהאל אמו בת יתרו ממש דמה עניין בת יתרו אצל שבט יוסף אלא ה"ק ואלעזר לקח לו אשה מבנות פוטיאל כלומר שאשתו נולדה מיתרו ומיוסף ומהשתא מצינן למימר שדור רביעי לו דור ממשי היה פנחס לבת יתרו ולא היה קרוב ליתרו מיהונתן בן גרשם ולהכי אהני מה שדנק להרן בטוביים. ואותו זקינו של פנחס מצד האם שדנק ביתרו ואעפ"כ יצא ממנו פנחס ליכא לאקשויי מינייה למאי דבעינן למילף ממשה שיצא ממנו יהונתן שהרי פנחס היה לחוק מיתרו יותר מיהונתן: **אכוה דאמיה מיוסף.** ואמיה דאמיה נפקא מיתרו כגון מבניו של יתרו לו מבני בניו. וליכא למימר אמה דאמיה מיתרו בת יתרו ממש דאם כן קרוב הוא ליתרו ביהונתן ולא ילפינן ממשה ומאהרן מידי: **אכוה דאמיה מיתרו.** מבנות יתרו. [1]ונראה בעיני דה"ג אלא מי אכוה דאמיה מיוסף כו' ואמה של אם פנחס קאי וה"ק מי אבי אמה של אמת אלעזר מיוסף כו' דהשתא הוה ליה לפנחס דור אחד לחוק מיתרו יותר מיהונתן: **פוטיאל תרתי משמע.** מדלא כתב פוטיאל בלא יו"ד הלכך שני פיטויים דרשינן שפיטפט ושפיטם. אי נמי מדכתיב מבנות דמשמע משתי בנות של פיטפוט ופיטום מדלא כתיב בת פוטיאל כן נראה בעיני: **שיבדוק באחיה.** שהבנים דומין לאחי האם כדלקמן: **מגלמד שבדק באחיה.** לפי שהיתה אחות נחשון שהיה נשיא למטה יהודה מתוך חשיבותו לכך נקרא: **ויסורו שם וגו'.** ביהונתן בן גרשם מיירי בפרשת מיכה: **ויאמרו לו.** שבט הדני שבאו שם: **שכיר עלמו כו'.** אלא שלא יהא לבו לע"ז: **שפיר ורב לו.** הוא חשוב והמלאכה ממנה ומכוערה אלא שאין בה איסור: **נטוש.** הפשט: **ועול אגרא.** כלומר הפשיעה בשכר בשוק לענין כל ואין כאן חילול השם כלל ולא קרינא ביה ומשניאי אהבו מות (משלי ח) דדרשינן ליה במסכת שבת (דף קיד.) (ה) בתלמידי חכמים שיש רגב על בגדו אצל לעשות מלאכה להתפרנס אין כאן נגאי: ה"ג **ולא תימא גברא רבא אנא.** ואית (ב) דגרסינן נמי ולא תימא כהנא אנא כהן אני וחשוב וגנאי לי הדבר: **והלא יהונתן שמו.** שלא היה לו לגרשם בנים כי אם זה בלבד דכתיב בדברי הימים (א כג) ובני גרשם שבואל הראש: **ששב לאל בכל לבו.** עכשיו שהיה לו ממון הרבה. ואי משום דכתיב [שופטים יח] ויהונתן בן גרשם בן מנשה הוא ובניו כהנים לשבט הדני עד יום גלות הארן ואמרינן בפרק עולם עד יום שגלה מטה דן ופסלו של מיכה עמו כך מפורש בפרק בתרא דברכות ירושלמי [ה"כ] מתיבין ליה והכתיב עד יום גלות הארן אמרי כיון שמת דוד עמד שלמה והחליף כל הסנקליטין והחליפו עמהן חזר לקלקולו הראשון הה"ד [מ"א יג] ובניא אחד זקן יושב בבית אל אמרין הוא הוה וקבעי התם כהן[ה] לע"ז והתניא ימים אמרי ע"י שהיתה עינו ברה בע"ז שלו כילד הוה בר גם מייתי ליה תור לו אימר לו גדי לע"ז והוה מ"ל פייסיה עלוי והוא אמר מה מועילה לך לא אכלה ולא שותה לא מטיבה ולא מריעה מ"ל ומה נעביד מ"ל זיל מייתי לי חדא פיגל ועשר ביעין עלוי ואנא אפיים לה עלך וכיון דאזל ליה אכיל לון אתא חד בר פחין ואמר ליה כן אמר ליה אם אינה מועילה כלום מה את עביד הכא אמר ליה בגין חיי וכיון שעמד דוד כו': **והבנים את האב מנלן.** דהבנים קודמים לבנות מדלא קתני הבנים והבנות את האב. ומיהו בנות טוטלות עשור נכסים כתקנת חכמים במס' כתובות (דף פח.): **דכתיב אים כי ימות וכן אין לו וגו'.** והוה ליה למכתב אים כי ימות וכן אין לו אי נמי אים כי ימות והעברתם את נחלתו לבתו ולבנו: **טעמא דאין לו בן.** עם הבת הא יש לו בן וכת הבן קודם: **מ"ל רב פפא לאביי אימא.** דהכי אשמועינן קרא איכא בן בלא בת לירות בן איכא בת תירות בת איכא בן ובת לא האי לירות כו' כדמפרש לקמיה [פ"כ] לא האי לירות כולו ולא האי לירות כולו אלא כחדא ירתון דה"ק קרא אים כי ימות וכן אין לו עם הבת שיירשו שניהן כאחת אלא בת יחידית בלא בן יש לו והעברתם את הנכסים לבתו הא איתנהו תרוייהו ירתון כחדא:

מאן

ב) [תס' סופרים פט"ו ה"ז].
ג) [5"ל שם ויאמרו לו].
ד) בס"מ: סומר, ד) פסחים קיג. ע"ש, ה) לפ גי' התוס' נ"ל נשוטו, ו) [כמל המתוכים איתא משמה], ז) הג"ה.
ח) בס"מ: סומר,
ט) בטיסחות שלמיני איתא ויטשון וכן איתא בתתורגמן ונע"ק], י) [נ"ל ואיתא לי איתא כן ולא"ד כסדרן כתיבי],

תורה אור השלם

1 ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה ותלד לו את נדב ואת אביהוא את אלעזר ואת איתמר: שמות ו כג
2 הקדה עם בית מיכה חקמה הכירו את קול הנער הלוי ויסורו שם ויאמרו לו מי הביאך הלם ומה אתה עשה כזה ומה לך פה:
שופטים יח ג
3 ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא:
שמות ג ה
4 ויאמר אליו יי מה זה בידך ויאמר מטה:
שמות ד ב
5 ואתה פה עמד עמדי ואדברה אליך את כל המצוה: והחקים והמשפטים אשר תלמדם ועשו בארץ אשר אני נתן להם לרשתה:
דברים ה כז
6 ושבאל בן גרשום בן משה נגיד על האצרות:
דברי הימים א כו כד
7 ואל בני ישראל תדבר לאמר איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו: במדבר כז ח

הגהות הב"ח

(ה) רש"ם ד"ה ומול וכו' בתלמיד חכם שם:
(ב) ד"ה כ"ג ולא וכו' ואית דגרסי נמי:

מוסף רש"י

פשוט נבילתא. הפשט עורה (פסחים קיג.) פשוט עורה בשכר (רשב"ם שם).

עין משפט נר מצוה

ם א ב ג מי' פ"י מהל' מתנות עניים הלכה יח טוש"ע י"ד סי' רנה סעיף ח:

רבינו גרשום

דיקא נמי. דסתרייהו אתא מיוסף ויתרו: דכתיב פוטיאל. מלא שני פוטיאל דפוטי משמע תרתי מיוסף ומיתרו. ואית דמפקי מבנות דמשמע תרתי: מאי היא דקאמי ליה לאותו לוי מי הביאך הלום ומה אתה עושה בזה ומה לך פה כלומר כולי האי למה להו למישאל בחדא סני אלא לאו הכי קאמרי ליה וכו': נשוטו. כמו פשוטו: מינהו. לאותו לוי: **אים** אלא הואיל דלא האי לירות

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com